

PRAWO PRACY
MIĘDZY GOSPODARKĄ
A OCHRONĄ PRACY

Księga jubileuszowa
Profesora Ludwika Florka

PRAWO PRACY
MIĘDZY GOSPODARKĄ
A OCHRONĄ PRACY

Księga jubileuszowa
Profesora Ludwika Florka

redakcja naukowa
Monika Latos-Miłkowska
Łukasz Pisarczyk

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Warszawski oraz Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego

Recenzent

Dr hab. Krzysztof Walczak

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Łamanie

JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumięt, Krystyna Szych

Projekt okładki i układ typograficzny

Marta Baranowska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9994-4

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SŁOWO O JUBILACIE

*Zamyśliłem się wtedy – na chwilę,
Tak, po prostu, nad wszystkim, nad całym.
I tyle lat minęło, i rzeczy tyle,
A ja jeszcze jakoś nie przestałem.*

(Julian Tuwim, *Po prostu*)

Profesor Ludwik Florek jest uczonym, który całe swoje zawodowe życie poświęcił pracy naukowej. Najważniejszymi wartościami, jakie mu przyświecały, były i są dążenie do poznania prawdy, a także dobro i rozwój polskiej nauki prawa pracy. Jednak Pan Profesor jest nie tylko wybitnym naukowcem. Jest przede wszystkim ciepłym i życzliwym człowiekiem, naszym Mistrzem, na którego zawsze możemy liczyć. Jubileusz Pana Profesora jest znakomitą okazją, aby zaprezentować drogę życiową i zawodową oraz niezwykle bogaty i zróżnicowany dorobek naukowy Szanownego Jubilata.

Profesor Ludwik Florek od początku swojej pracy naukowej jest związany z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Na tym Wydziale ukończył studia prawnicze i rozpoczął pracę w ówczesnym Zakładzie Prawa Pracy i Polityki Społecznej. W 1974 r. uzyskał stopień doktora, a w 1980 r. – doktora habilitowanego. Tytuł profesora otrzymał w 1990 r.

Jest jednym z czołowych przedstawicieli polskiej nauki prawa. Bogata i zróżnicowana twórczość naukowa Profesora Ludwika Floraka dotyczy szeroko pojętego prawa pracy, w tym również międzynarodowego i europejskiego prawa pracy, a w pewnym zakresie także prawa ubezpieczeń społecznych. Do 1980 r. były to przede wszystkim zagadnienia z zakresu indywidualnego prawa pracy, a później także zbiorowego prawa pracy. Oprócz tego zajmował się również zagadnieniami teoretycznymi o bardziej generalnym charakterze, jak liberalizacja prawa pracy, związki prawa pracy z gospodarką, problemy zatrudnienia pracowników i ich zabezpieczenia społecznego, rola Konstytucji RP w prawie pracy, wpływ konwencji i zaleceń Międzynarodowej Organizacji Pracy na polskie prawo pracy oraz rola dyrektyw unijnych i ich znaczenie w polskim systemie prawnym.

Swoje badania naukowe Pan Profesor opiera na rozległym materiale prawnoporównawczym. Jest to możliwe dzięki wieloletnim studiom nad zagranicznym prawem pracy i ubezpieczeń społecznych. Badania te były prowadzone m.in. w czasie rocznego stypendium na Uniwersytecie Genewskim (1976–1977), półtorarocznego pobytu w Niemczech (stypendium Humboldta 1984–1985) oraz rocznego pobytu na Uniwersytecie Michigan, Wydział Prawa w Ann Arbor (1990–1991).

Pan Profesor wielokrotnie wykładał na uczelniach zagranicznych, brał również udział w licznych konferencjach międzynarodowych, przewodnicząc obradom, a także wygłaszając referaty w języku angielskim, niemieckim czy francuskim. W czasie Światowego Kongresu Prawa Pracy w Atenach w 1991 r. i w Buenos Aires w 1997 r. był referentem krajowym, przedstawiając problematykę rozwiązywania sporów zbiorowych i równego traktowania pracowników w Polsce. Przewodniczył obradom plenarnym m.in. podczas europejskich kongresów prawa pracy we Fryburgu Bryzgowijskim (2009 r.) oraz Sewilli (2011 r.).

Profesor Ludwik Florek uczestniczył też w licznych konferencjach krajowych, wygłaszając referaty naukowe lub biorąc udział w dyskusjach panelowych. Poczynając od lat 80. XX w., pięciokrotnie był referentem na zjazdach katedr prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Jest inicjatorem (wspólnie z prof. Walerianem Sanetrą) regionalnych konferencji prawa pracy, które odbywają się corocznie, poczynając od 1998 r. Konferencje te mają szczególne znaczenie dla młodych pracowników naukowych, którzy dzięki tym spotkaniom zyskują możliwość publicznego zaprezentowania efektów swoich badań. Oprócz rezultatów naukowych konferencje te dały początek licznym przyjaźniom i relacjom koleżeńskim, których znaczenie trudno jest przecenić. Pan Profesor zorganizował pięć takich konferencji, a w rezultacie był też redaktorem pięciu opracowań zbiorowych, które stanowiły podsumowanie dyskusji (były to tomy poświęcone bezrobociu, źródłom prawa pracy, czasowi pracy, a także relacjom między indywidualnym i zbiorowym oraz powszechnym i szczególnym prawem pracy).

Dorobek naukowy Profesora Ludwika Floraka dotyczy wszystkich aspektów prawa pracy. Składa się na niego około 350 prac naukowych, a wśród nich kilka podręczników i monografii, opracowania publikowane w najpoważniejszych polskich czasopismach prawniczych (bardzo często na pierwszym miejscu) oraz ponad 40 prac w językach obcych. Obszerny komentarz do kodeksu pracy (wydany nakładem wydawnictwa Wolters Kluwer; dotychczas 6 wydań), którego jest redaktorem i współautorem, wywiera istotny wpływ na orzecznictwo i praktykę stosowania prawa pracy. Dwie trzecie wszystkich publikacji przypada na czas po uzyskaniu tytułu profesora, co dowodzi pasji badawczej i wielkiego zaangażowania

w rozwój polskiej i europejskiej nauki prawa pracy. Jego prace, w tym książki „Zakazy wypowiedzenia umowy o pracę”, „Staż pracy”, „Ochrona praw i interesów pracownika” (Warszawa 1990) czy ostatnio „Ustawa i umowa w prawie pracy”, są powszechnie cytowane w literaturze przedmiotu. Poglądy Pana Profesora były też wielokrotnie powoływane w orzecznictwie sądowym, w tym w orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Profesor Ludwik Florek jest wychowawcą kilku pokoleń studentów i doktorantów – prowadzi wykłady i seminaria z zakresu prawa pracy, w tym międzynarodowego i europejskiego prawa pracy. Był promotorem dziewięciu obronionych prac doktorskich, autorem kilkudziesięciu recenzji doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Z Jego podręcznika „Prawo pracy” (dotychczas 17 wydań; do roku 2003 wspólnie z prof. Tadeuszem Zielińskim) korzystały i korzystają nadal dziesiątki tysięcy studentów wydziałów prawa w całej Polsce. Jest ponadto autorem podręcznika: „Europejskie prawo pracy” (dotychczas 4 wydania) oraz opracowania „Międzynarodowe prawo pracy” (wydane wspólnie z prof. Michałem Seweryńskim).

W latach 1981–1987 Pan Profesor pełnił funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Nauk Prawno-Administracyjnych Uniwersytetu Warszawskiego, w latach 1987–1990 – Prodziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, a w latach 1993–2000 – Dyrektora Instytutu Nauk Prawno-Administracyjnych. Od 1996 r. jest Kierownikiem Katedry Prawa Pracy i Polityki Społecznej Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Trzeba podkreślić niezwykłą umiejętność tworzenia warunków, w których mogą pracować naukowcy należący do różnych pokoleń i szkół badawczych. Każdy znajduje w tym środowisku przestrzeń wolności i swobody, dzięki której może rozwijać swoje zainteresowania badawcze. Szczególną opieką Pan Profesor otacza młodych adeptów nauki. Przyciąga to do Katedry licznych doktorantów, a członkowie zespołu mają warunki umożliwiające uzyskiwanie kolejnych stopni naukowych i awansów.

Profesor Ludwik Florek sprawuje ponadto funkcję Przewodniczącego Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego. W roku 2012 został wybrany członkiem-korespondentem Europejskiej Akademii Prawa Porównawczego. Od 1983 r. jest zatrudniony w Instytucie Pracy i Spraw Socjalnych, biorąc udział w licznych programach badawczych prowadzonych w ramach Instytutu. Od wielu lat jest również konsultantem naukowym tej instytucji. Czterokrotnie był kierownikiem dużych programów badawczych. W okresie polskiej prezydencji w Unii Europejskiej przygotował obszerne opracowanie dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych na temat „Czas pracy w prawie europejskim”.

Od kilkudziesięciu lat jest członkiem rad programowych lub komitetów wydawniczych „Monitora Prawniczego”, „Monitora Prawa Pracy” oraz „Przeglądu Prawniczego Uniwersytetu Warszawskiego”. W przeszłości członek Kolegium Redakcyjnego „Michigan Journal of International Law” (1990–1991), „Diritto delle Relazioni Industriali” (1995–2001) oraz „Państwa i Prawa” (2003–2007). Był również redaktorem naukowym „Encyklopedii prawa pracy i ubezpieczeń społecznych”, wydawanej przez kilka lat, poczynając od 2000 r.

Profesor Ludwik Florek był członkiem Komisji Reformy Prawa Pracy działającej w latach 90. XX w. W latach 2002–2007 pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Pracy, która przygotowała projekty kodeksów indywidualnego i zbiorowego prawa pracy. Wreszcie, w latach 2007–2010 Pan Profesor był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezisie Rady Ministrów.

WYKAZ PUBLIKACJI PROFESORA LUDWIKA FLORKA*

1971

Institucja powołania przewidziana w ustawie o pracownikach rad narodowych, Palestra 1971, nr 2, s. 39–49

1972

Z zagadnień urlopu bezpłatnego na opiekę nad małym dzieckiem, PiZS 1972, nr 10–11, s. 36–42

1973

głos do wyroku SN z dnia 5 lutego 1971 r., II PR 549/70 (ochrona trwałości stosunku pracy kobiet w ciąży), PiP 1973, z. 2, s. 118

1974

głos do postanowienia SN z dnia 24 sierpnia 1972 r., I PZ 45/72 (rozwiązanie stosunku pracy z osobą delegowaną do pracy za granicę), PiP 1974, z. 5, s. 166–168

głos do wyroku SN z dnia 7 września 1972 r., I PR 254/72 (żądanie przywrócenia stanowiska kierowniczego), OSP 1974, z. 4, poz. 79, s. 170–172

Kodeks pracy a prawo cywilne, Pol. Społ. 1974, nr 11, s. 24–27

Kodeks pracy. Ochrona trwałości stosunku pracy, PiŻ 1974, nr 36

Podstawowe zagadnienia kodeksu pracy, cz. 1, Warszawa 1974, s. 29–68.

Podstawowe zasady prawa pracy, Pol. Społ. 1974, nr 9, s. 3–6

Podstawowe zasady prawa pracy, PiŻ 1974, nr 30, s. 3

---

* Bibliografia dorobku naukowego Pana Profesora Ludwika Florka została przygotowana dzięki życzliwej pomocy Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego.

Zakazy wypowiedzenia umowy o pracę w kodeksie pracy, NP 1974, nr 9, s. 1105–1116

1975

głosa do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 14 grudnia 1973 r., III PZP 33/73 (bezpłatne urlopy dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi), NP 1975, nr 4, s. 597–602

głosa do wyroku SN z dnia 7 listopada 1974 r., I PR 332/74 (charakter prawny zmiany zakresu czynności), OSP 1975, z. 9, poz. 206, s. 420–421

Konstrukcja prawna zakazu wypowiedzania umowy o pracę, St. Iur. 1975, t. 3, s. 183–197

Ochrona pracy kobiet, Pol. Społ. 1975, nr 2, s. 16–20

Ochrona przed wypowiedzeniem zmieniającym, PiZS 1975, nr 1, s. 3–11

Ograniczona odpowiedzialność materialna pracownika za szkodę wyrządzoną zakładowi pracy, PUG 1975, nr 3, s. 69–73

1976

głosa do wyroku SN z dnia 10 kwietnia 1975 r., I PRN 3/75 (utrata zdolności do pracy), OSP 1976, z. 78, poz. 138, s. 313–314

Staż pracy w kodeksie pracy, PiP 1976, z. 3, s. 132–143

Wydruk z komputera jako dokument obrotu prawnego w sprawach ze stosunku pracy i ubezpieczenia społecznego (w:) Wydruk z komputera jako dokument obrotu prawnego, red. A. Murzynowski, Warszawa 1976 [maszynopis powielony]

Zakazy wypowiedzenia umowy o pracę, Warszawa 1976

1978

głosa do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 27 stycznia 1977 r., V PZP 5/76 (nabycie prawa do urlopu w dodatkowym miejscu pracy), PiP 1978, z. 8–9, s. 260–263

Obowiązki zakładu pracy w zakresie zatrudnienia inwalidów skierowanych do pracy przez organ administracji państwowej, Komitet Rehabilitacji i Readaptacji Człowieka PAN, Warszawa 1978 [ekspertyza]

Staż pracy w zachodnioeuropejskim ustawodawstwie pracy, St. Praw. 1978, nr 4, s. 131–162

1979

glosa do uchwały SN z dnia 24 stycznia 1979 r., I PZP 39/78 (właściwość terenowej komisji rozjemczej do rozpatrywania sprawy pracownika), OSP 1979, z. 12, poz. 216, s. 526–528

Okresy zaliczalne do stażu pracy, PiZS 1979, nr 1, s. 11–22

Die polnische Sozialversicherung, Jahrbuch für Ostrecht 1979, t. 20, s. 145–166

Sprawiedliwość społeczna w stosunkach pracy, Nowe Drogi 1979, nr 8, s. 148–156

1980

glosa do wyroku SN z dnia 18 czerwca 1979 r., I PRN 39/79 (prawo do dodatku za wysługę lat), OSP 1980, z. 9, poz. 167, s. 393–394

Niektóre problemy prawa strajku w ujęciu porównawczym, PiP 1980, z. 10, s. 27–39

Pojęcie stażu pracy, PiP 1980, z. 3, s. 92–103

Staż pracy, Warszawa 1980

Wolność związkowa. Konwencja nr 87 MOP, Gazeta Prawna 1980, nr 22, s. 5–6

Zaliczalność okresów zatrudnienia, NP 1980, nr 1, s. 56–69

1981

glosa do wyroku SN z dnia 14 listopada 1979 r., I PRN 137/79 (sytuacja pracownika skierowanego do pracy za granicą), OSP 1981, z. 7–8, s. 123

Ochrona praw związkowych w działalności Międzynarodowej Organizacji Pracy, Kwartalnik Historii Ruchu Zawodowego 1981, nr 1, s. 3–18

Prawo do strajku. Tezy do ustawy o związkach zawodowych, Tygodnik Solidarność 1981, nr 5, s. 11

1982

Podstawowe założenia wolności związkowej w konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy (w:) Z problematyki związków zawodowych i współuczestnictwa pracowników w zarządzaniu. Ujęcie prawnoporównawcze, St. i Mat. IPSS 1982, nr 2, s. 11–23

recenzja książki: A.L. Goldman, *Labour law and industrial relations in the United States of America*, Deventer 1979, PiP 1982, z. 8, s. 122–125

1983

- Bibliografia prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Literatura. Orzecznictwo*, Warszawa 1983 [współaut. G. Bieniek, J. Broł, M. Gersdorf-Giaro]
- Fragen das polnischen Arbeitsrecht*, *Recht Arbeit* 1983, Nr. 1, s. 37–40
- Polonia is Hukukunum Solunlari (Problemy prawa pracy w Polsce)*, *Iktisat ve Maliye* 1983, nr 6, s. 225–235
- Polnisches Beamtenrecht*, *Jahrb. Ostrecht.* 1983, Bd. 24, s. 275–298
- Rokowania zbiorowe na szczeblu zakładu pracy* (w:) L. Florek, E. Gienieczko, E. Sobótko, *Z problematyki rokowań i porozumień zbiorowych pracy*, *St. i Mat. IPSS* 1983, nr 7, s. 6–20
- Sytuacja prawna pracowników*, *Handel Zagraniczny* 1983, nr 6, s. 15–20
- Sytuacja prawna pracowników przedsiębiorstw zagranicznych* (w:) *Firmy polonijne i zagraniczne w PRL*, Poznań 1983, s. 75–84
- recenzja książki: M. Rafacz-Krzyżanowska, *Rozstrzygnięcie sporów pracowników o roszczenia ze stosunku pracy*, Warszawa 1980, *Droit Polonais Contemporain* 1983, nr 1–2, s. 74–77

1984

- Prawo do urlopu wypoczynkowego* (w:) *Informacje, ekspertyzy, propozycje, metody*, *St. i Mat. IPSS* 1984, nr 24, s. 19
- Uwagi o sytuacji prawnej urzędnika państwowego*, *PiP* 1984, z. 4, s. 44–57

1985

- Ochrona przed wypowiedzeniem w prawie pracy Republiki Federalnej Niemiec* (w:) *Prawo pracy państw obcych*, t. 2, *Prawo pracy Węgierskiej Republiki Ludowej, Francji, Republiki Federalnej Niemiec*, red. M. Matey, Ossolineum 1985, s. 148–176

1986

- Einführung zum Gesetz über die Rentenversorgung der Arbeitnehmer und ihrer Familien*, *Jahrbuch für Ostrecht* 1986, Bd. 27, s. 393–408
- Prawne aspekty gospodarowania czasem pracy*, Warszawa 1986
- Prawne ustalenie warunków pracy* (w:) *Zarys polityki społecznej*, red. S. Czajka, Warszawa 1986, s. 120–125

Zakaz pracy przymusowej w międzynarodowym prawie pracy, Pol. Społ. 1986, nr 9, s. 1–4

1987

Nowa regulacja prawna układów zbiorowych pracy, PiP 1987, z. 9, s. 24–38

Le nouveau droit des conventions collectives de travail, Droit Polonais Contemporain 1987, nr 1–4, s. 81–98

Prawo do urlopu wypoczynkowego (w:) *Źródła i instytucje prawa pracy w ujęciu porównawczym*, red. J. Wrątny, St. i Mat. IPSS 1987, nr 4, s. 89–106

Refleksje nad kierunkami rozwoju prawa pracy (w:) *Praca i polityka społeczna w Polsce współczesnej. Zbiór opracowań*, Warszawa 1987, s. 237–256

Stanowienie prawa ubezpieczeń społecznych (w:) *Koncepcje i problemy ubezpieczenia społecznego. Materiały IV Kolokwium Ubezpieczenia Społecznego*, red. J. Jończyk, AUW Wrocław 1987, s. 85–100

Ubezpieczenie i zabezpieczenie społeczne w prawie międzynarodowym, PiZS 1987, nr 2, s. 1–13

Źródła i charakter prawny zobowiązań wynikających z konwencji MOP, Biuletyn Rady Legislacyjnej 1987, nr 12, s. 94–107

1988

Kollektivnyj trudovoj dogovor, Sowriemiennoje Polskoje Prawo 1988, nr 2, s. 77–96

Międzynarodowe prawo pracy, Warszawa 1988 [współaut. M. Seweryński]

1989

Pojęcie i zakres zbiorowej ochrony interesów pracowników, PiP 1989, z. 11, s. 28–38

Staż pracy i ciągłość pracy w zmienionych warunkach społeczno-gospodarczych, PiZS 1989, nr 3, s. 13–23

Zobowiązania międzynarodowe Polski wynikające z ratyfikowanych konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy, St. i Mat. IPSS 1989, nr 8, s. 58

1990

Ochrona praw i interesów pracownika, Warszawa 1990

Prawna ochrona pracowników, St. i Mat. IPSS 1990, nr 5, s. 80

Staż pracy i ciągłość pracy (w:) *Przesłanki reformy prawa pracy*, cz. 2, red. Z. Salwa, Warszawa 1990, s. 19–33

1991

Democratic institutions of industrial relations. A Polish perspective, Michigan Journal of International Law 1991, vol. 12, no. 3, s. 621–646

Prawo do wypoczynku (w:) *Prawa człowieka. Model prawny*, red. R. Wieruszewski, Ossolineum 1991, s. 923–937

Prawo strajkowe, Rzeczpospolita 1991, nr 211, dod. Ekonomia i Prawo, s. VII

The Settlement of Collective Labor Disputes in Poland (w:) *World Labor Congress of Labour Law and Social Security. National Reports*, Ateny 1991, s. 387–394

1992

Arbeitsrechtliche Probleme bei Investitionen in Polen (w:) *Rechtliche Rahmenbedingungen für Investitionen in Polen*, Köln 1992

Demokratyczne (zbiorowe) stosunki pracy, St. Iur. 1992, t. 23, s. 21–33

Dret individual versus dret collectiu. Dinamica, ruptura i continuïtat (w:) *El dret del treball a Catalunya i Polònia, Generalitat de Catalunya*, Departament de Treball, Barcelona 1992, s. 60–66

Droit individuel et droit collectif de travail en Pologne. Période communiste et postcommuniste (w:) *Changements politiques et droit du travail. Perspective polono-espagnole. Symposium polono-catalon de droit compare du travail, Barcelona, 12–13 decembre 1991*, sous la réd. de M. Seweryński, A. Marzal, Łódź 1992, s. 191–198

The Impact of Industrial Relations on Political Transformations in Poland. 9th World Congress, Sydney 1992, s. 29 [abstract]

Job and unemployment security in Poland, American University Journal of International and Policy 1992, vol. 7, no. 3, s. 529–541

Polnisches kollektives Arbeitsrecht (w:) *Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa*, Hrsg. S. Breidenbach, München 1992 [skoroszyt].

Problems and Dilemmas of Labor Relations in Poland, Comparative Labor Law Journal 1992, vol. 13, no. 2, s. 111–128

Zwolnienia pracowników z przyczyn dotyczących zakładów pracy. Komentarz do ustawy z 28 grudnia 1989, Warszawa 1992

1993

Entwicklungsgeschichte sozialer Sicherheit aus östlicher Sicht – das Beispiel Polen (w:) *Umgestaltung der Systeme sozialer Sicherheit in den Staaten Mittel- und Osteuropas*, Berlin 1993, s. 40–51

International labour law and Polish legislation (w:) *The changing face of labour law and industrial relations. Liber Amicorum for Clyde W. Summers*, ed. R. Blanpain, Baden-Baden 1993, s. 154–165

Prawo Wspólnot Europejskich w zakresie zatrudnienia i stosunków pracy, Warszawa 1993

Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, M. Praw. 1993, nr 1, s. 7–8

1994

Evolution of social security in Poland (w:) *The transformation of social security systems in Central and Eastern Europe*, eds. B. von Maydell, E.-M. Hohnerlein, Leuven 1994, s. 35–45

The Impact of industrial relations on political transformation in Poland (w:) *The future of industrial relations. Global change and challenges*, eds. J.R. Niland et al., London, New Delhi 1994, s. 307–316

Konwencje i zalecenia MOP-u a ustawodawstwo polskie, Pol. Społ. 1994, nr 9, s. 5–10

Ochrona roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, PiZS 1994, nr 4, s. 36–47

Rokowania i układy zbiorowe pracy, PiP 1994, z. 12, s. 3–17

Social Security in the year 2000. Potentialities and Problems. Polish Report (w:) *Social Security in the year 2000. Potentialities and problems including international harmonization. Reports of the XIV Congress of Labour and Social Security, Theme III*, Seoul 1994, s. 547–562

Zasadnicze kierunki nowelizacji kodeksu pracy, PiP 1994, z. 9, s. 16–27

Zatrudnienie pracowników polskich za granicą, M. Praw. 1994, nr 1, s. 1–4

Zmiany w kodeksie pracy, Rzeczpospolita 1994 – cykl artykułów: *Ograniczenie roli państwa*, 14 kwietnia, nr 87, Prawo co Dnia, s. 12; *Polepszenie sytuacji zatrudnionych*, 15 kwietnia, nr 88, Prawo co Dnia, s. 10; *W interesie zatrudniającego*, 18 kwietnia, nr 90, Prawo co Dnia, s. 10; *Przeciwdziałanie nielegalnym praktykom*, 19 kwietnia, nr 91, Prawo co Dnia, s. 12; *Za dużo przepisów wykonawczych*, 20 kwietnia, nr 92, Prawo co Dnia, s. 10; *Generalne porządkowanie*, 21 kwietnia, nr 93, Prawo co Dnia, s. 10

recenzja książki: T. Zieliński, *Ubezpieczenia społeczne pracowników. Zarys systemu prawnego. Część ogólna*, Kraków 1994, PiP 1994, z. 12, s. 88–90

1995

Die Beschäftigung der polnischen Arbeitnehmer im Ausland und der Ausländer in Polen, Zeitschrift für ausländisches und internationales Arbeits- und Sozialrecht 1995, Nr. 1, s. 101–114

Die Beschäftigung der polnischen Arbeitnehmer im Ausland und der Ausländer in Polen (w:) *Europäische Integration und nationale Rechtskulturen. Referate des 13. Symposiums der Alexander von Humboldt-Stiftung vom 19. bis 23. September 1993 in Bamberg*, Hrsg. Ch. Tomuschat, H. Kötz, B. von Maydell, Köln 1995, s. 435–449

Constraining and Reducing the Cost of Social Welfare in Poland (w:) *Medical-Legal Aspects of Work Injuries*, Jerusalem 1995, s. 40 [abstrakt]

The Influence of International Labour Organization's Conventions and Recommendations on Polish Law (w:) *Polish labour law and collective labour relations in the period of transformation*, ed. M. Seweryński, Warsaw 1995, s. 51–67

Internationale Normen in ihrer Bedeutung für den Transformationsprozeß in Polen (w:) *Einfluß der internationalen Normen im Bereich des Sozialrechts*, Berlin 1995

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawach dotyczących równego traktowania mężczyzn i kobiet, Pol. Społ. 1995, nr 11–12, s. 8–14

Prawo do dodatkowego wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska (dot. uchwały TK z dnia 11 stycznia 1995 r., W 17/94), Rzeczpospolita, 26 stycznia 1995, nr 22, Prawo co Dnia, s. 14

Trade Union Law in Poland, St. Iur. 1995, nr 30, s. 165–175

Układy zbiorowe pracy, M. Praw. 1995, nr 6, s. 163–171

Wpływ konwencji i zaleceń Międzynarodowej Organizacji Pracy na prawo polskie (w:) *Polskie prawo pracy i zbiorowe stosunki pracy w okresie transformacji*, red. M. Seweryński, Warszawa 1995, s. 47–61

Wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (dot. uchwały TK z dnia 11 stycznia 1995 r., W 17/94), Rzeczpospolita, 23 stycznia 1995, nr 19, Prawo co Dnia, s. 16

Zachowanie uprawnień pracowniczych wynikających ze starych układów zbiorowych, Rzeczpospolita, 23 listopada 1995, nr 271, s. 17

Families in Poland. Evolution, differentiation, transformation period, eds. M. Bednarski et al., Warsaw 1995 [red.]

Social policy in 1993–1994. Main problems in transition period, eds. M. Bednarski et al., Warsaw 1995 [red.]

1996

Dostosowanie polskiego prawa pracy do prawa Wspólnot Europejskich, Warszawa 1996

Grundzüge des kollektiven Arbeitsrechts in Polen (w:) *Das Arbeitsrecht im Übergang vom Sozialismus zur Marktwirtschaft*, Hrsg. K. Adomeit, L. Florek, C. Kollonay-Lehozky, Berlin 1996, s. 109–133 (ROW–Schriftenreihe, t. 4)

Labour Law and Social Security (w:) *Business Law Guide to Poland*, Warsaw 1996, s. 213–246

Prawo pracy, Warszawa 1996 [współaut. T. Zieliński]

Prawo pracy Unii Europejskiej (w:) *Europejskie prawo pracy i ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1996, s. 17–90

The significance of international labour standards to the transformation process in Poland (w:) *Social protection by way of international law. Appraisal, deficits and further development*, eds. B. von Maydell, A. Nußberger, Berlin 1996, s. 171–186

Swoboda przepływu pracowników w prawie Unii Europejskiej, Europa–Polska 1996, nr 4, s. 3–6

Trade Union Rights in Poland (w:) *Nuovi modelli di diritto sindacale nell'Europa Centrale: Repubbliche Ceca e Slovacca, Ungheria, Polonia. New patterns of collective labour law in Central Europe: Czech and Slovak Republics, Hungary, Poland*, eds. U. Carabelli, S. Sciarra, Milano 1996, s. 186–211

Das Arbeitsrecht im Übergang vom Sozialismus zur Marktwirtschaft, Hrsg. K. Adomeit, L. Florek, C. Kollonay-Lehozky, Berlin 1996 (ROW–Schriftenreihe, t. 4)

Europejskie prawo pracy i ubezpieczeń społecznych, Warszawa 1996 [red.]

1997

Die Beschäftigung der polnischen Arbeitnehmer im Ausland und der Ausländer in Polen (w:) *Social Security of Migrants in the European Union of Tomorrow*, ed. E. Eichenhofer, Osnabrück 1997

- Charakter prawny układu zbiorowego pracy (w:) Układy zbiorowe w demokratycznym ustroju pracy. Studium z zakresu prawa pracy*, red. J. Wrątny, Warszawa 1997, s. 36–54
- Discrimination in Employment in Poland. Rapport National. XV World Congress of Labour Law and Social Security*, Buenos Aires 1997
- Konstytucja RP a prawo pracy i prawo zabezpieczenia społecznego*, Prz. Leg. 1997, nr 3, s. 105–111 [współaut. T. Liszcz, M. Seweryński]
- Konstytucyjne gwarancje uprawnień pracowniczych*, PiP 1997, z. 11–12, s. 195–212
- Polskie prawo pracy a standardy Unii Europejskiej (w:) Polskie prawo pracy w okresie transformacji w oświetleniu prawa wspólnotowego*, red. H. Lewandowski, Warszawa 1997, s. 235–258
- Prawo pracy*, Warszawa 1997 [współaut. T. Zieliński]
- Umowny charakter układu zbiorowego pracy*, PiP 1997, z. 7, s. 15–29
- Zakaz dyskryminacji w stosunkach pracy*, PiZS 1997, nr 1, s. 2–9
- Zgodność przepisów prawa pracy z Konstytucją*, PiZS 1997, nr 11, s. 8–14
- Znaczenie Konstytucji dla indywidualnego prawa pracy*, Pol. Społ. 1997, nr 11–12, s. 30–33

1998

- Discrimination in Employment in Poland (w:) Discrimination in Employment*, Leuven 1998
- Dostosowanie przepisów prawa pracy do Konstytucji*, PS 1998, nr 9, s. 3–16
- Ekspertyza dot. dyrektywy nr 92/85 w sprawie ochrony macierzyństwa (w:) Prawo pracy, cz. 1, Opracowania analityczne*, red. M. Matey-Tyrowicz, Warszawa 1998, s. 379–392
- Ekspertyza dot. dyrektywy nr 93/104 dot. niektórych aspektów organizacji czasu pracy (w:) Prawo pracy, cz. 1, Opracowania analityczne*, red. M. Matey-Tyrowicz, Warszawa 1998, s. 249–266
- Freedom of movement for workers and social security in view of the Europe Agreement (w:) European social security law and third country nationals*, eds. Y. Jorens, B. Schulte, Bruksela 1998, s. 387–394 [współaut. G. Uścińska]
- Kilka uwag na temat nowych aspektów charakteru prawnego układu zbiorowego pracy (w:) Nowe układy zbiorowe, przełom czy kontynuacja?*, red. J. Wrątny, Warszawa 1998, s. 33–38

- Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawach dotyczących stosunku pracy (w:) Europejskie prawo pracy i prawo socjalne a prawo polskie*, red. H. Szurgacz, Wrocław 1998, s. 39–58
- Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości dotyczące równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie zatrudnienia*, Erida 1998
- Pojęcie, źródła i charakter prawny europejskiego prawa pracy*, PiZS 1998, nr 7–8, s. 2–8
- Równość traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie prawa pracy (w:) Prawo pracy, cz. 1, Opracowania analityczne*, red. M. Matey-Tyrowicz, Warszawa 1998, s. 153–187
- Znaczenie konstytucji dla indywidualnego prawa pracy (w:) Praca i polityka społeczna w perspektywie XXI wieku*, Warszawa 1998, s. 223–228
- Encyklopedia prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz do instytucji prawnych*, Warszawa 1998 [red.]

1999

- Autonomiczne (pozaustawowe) źródła prawa pracy (w:) Ład społeczny w Polsce i Niemczech na tle jednoczącej się Europy. Księga pamiątkowa poświęcona Czesławowi Jackowiakowi*, red. B. von Maydell, T. Zieliński, Warszawa 1999, s. 48–65
- Autonome Rechtsquellen des polnischen Arbeitsrechts (w:) Die Sozialordnung in Polen und Deutschland in einem zusammenwachsenden Europa. Gedächtnisschrift für Czesław Jackowiak*, Hrsg. B. von Maydell, T. Zieliński, Warschau 1999
- Czas pracy i urlopy wypoczynkowe w prawie europejskim*, PiZS 1999, nr 2, s. 12–19
- Indywidualne prawo pracy a standardy Unii Europejskiej (w:) Polityka społeczna Unii Europejskiej i jej konsekwencje dla Polski*, Warszawa 1999, s. 20–49
- Landesbericht Republik Polen (w:) Transformation von Systemen sozialer Sicherheit in Mittel- und Osteuropa. Bestandsaufnahme und kritische Analyse aus dem Blickwinkel der Rechtswissenschaft*, Hrsg. B. von Maydell, A. Nußberger, Berlin 1999, s. 101–114
- Polskie prawo pracy a standardy europejskie*, Bezpieczeństwo Pracy 1999, nr 6, s. 2–6; Pol. Społ. 1999, nr 8, s. 9–13
- Prawo pracy*, Warszawa 1999 [współaut. T. Zieliński]

Swoboda przepływu pracowników a wymagania integracji europejskiej (w:) *Polityka społeczna Unii Europejskiej i jej konsekwencje dla Polski*, Warszawa 1999, s. 50–57

2000

Community co-ordination for the self-employed persons from the perspective of Polish social security schemes (w:) *The free movement of the self-employed persons within the European Union and the coordination of national social security schemes, European Conference, Athens, September 2000*, Athens 2000, s. 165–169

glosa do wyroku SN z dnia 7 grudnia 1999 r., I PKN 438/99 (szczególna ochrona przed rozwiązaniem stosunku pracy), OSP 2000, z. 11, poz. 174, s. 578–580

Das individuelle Arbeitsrecht in Polen (w:) *Individuelles Arbeitsrecht in Osteuropa*, Hrsg. R. von Richardi, Berlin 2000, s. 23–38

Międzynarodowe źródła prawa pracy (w:) *Źródła prawa pracy*, red. L. Florek, Warszawa 2000, s. 61–73 [red.]

Prawo pracy, Warszawa 2000 [współaut. T. Zieliński]

Prawo pracy w wybranych krajach Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych. Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 2000 [współaut. M. Latos-Miłkowska, Ł. Pisarczyk]

Prawo pracy wobec przemian demokratycznych i gospodarki rynkowej (w:) *Prawo jako instrument przemian ustrojowych w Polsce 1989–1999. Materiały z konferencji na Wydziale Prawa i Administracji UW, 23 lutego 2000 r.*, red. G. Bałtruszajtys, T. Tomaszewski, Warszawa 2000, s. 65–72

Rola umów międzynarodowych w zbiorowym prawie pracy (w:) *Zbiorowe prawo pracy w społecznej gospodarce rynkowej*, red. G. Goździewicz, Toruń 2000, s. 87–108

Równe traktowanie kobiet i mężczyzn w prawie Unii Europejskiej (w:) *Konferencja naukowa. Zasada równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia*, Warszawa 2000, s. 8–22

Zakres ograniczania wolności związkowych (art. 59 ust. 4 Konstytucji), PiP 2000, z. 12, s. 3–15

recenzja książki: Z. Hajn, *Status prawny organizacji pracodawców*, Warszawa 1999, PiZS 2000, nr 3, s. 47–48

Źródła prawa pracy, Warszawa 2000 [red.]

2001

- Konstytucyjne podstawy indywidualnego prawa pracy* (w:) *Konstytucyjne podstawy systemu prawa*, red. M. Wyrzykowski, Warszawa 2001, s. 69–70
- Prawne ramy elastycznych form zatrudnienia* (w:) *Elastyczne formy zatrudnienia sposobem na efektywność firm*, red. L. Machol-Zajda, Warszawa 2001, s. 27–32
- Prawo pracy*, Warszawa 2001 [współaut. T. Zieliński]
- Prawo unijne a ustawodawstwo krajowe*, *Wynagrodzenia* 2001, nr 10
- Przedstawiciele pracowników w europejskim prawie pracy* (w:) *Reprezentacja praw i interesów pracowniczych*, red. G. Goździewicz, Toruń 2001, s. 33–42
- Równość traktowania mężczyzn i kobiet* (w:) *Równość praw kobiet i mężczyzn. Ustawodawstwo Unii Europejskiej i Rady Europy, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Teksty i komentarze*, Warszawa 2001, s. 152–171
- Równość szans w zakresie zatrudnienia*, *Wynagrodzenia* 2001, nr 11
- Równość wynagrodzeń*, *Wynagrodzenia* 2001, nr 9
- Równość zatrudnienia w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, *Wynagrodzenia* 2001, nr 12–13
- Zakaz dyskryminacji. Studium przypadku*, *Wynagrodzenia*, 2001, nr 14–15
- Znaczenie umów międzynarodowych w prawie pracy* (w:) *Prawo pracy u progu XXI wieku. Stare problemy i wyzwania współczesności. Materiały z XIII Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Prawa Pracy, Białystok 21–22 września 2001 r.*, Białystok 2001, s. 39–62

2002

- Europejskie prawo pracy* (w:) *Wielka encyklopedia PWN*, t. 8, Warszawa 2002, s. 459–460
- Informacja i konsultacja pracowników w prawie europejskim*, *PiZS* 2002, nr 10, s. 2–8
- Internationale Verträge im polnischen Arbeitsrecht* (w:) *Sozialrecht und Sozialpolitik in Deutschland und Europa. Festschrift für Bernd Baron von Maydell*, Hrsg. W. Boecken, F. Ruland, H.-D. Steinmeyer, Neuwied 2002, s. 219–234

Prawny charakter europejskiego prawa pracy (w:) Prawo pracy a wyzwania XXI-go wieku. Księga jubileuszowa profesora Tadeusza Zielińskiego, red. M. Matey-Tyrowicz, L. Nawacki, B. Wagner, Warszawa 2002, s. 577–588

Prawo pracy Unii Europejskiej (w:) Studia prawno-europejskie, t. 6, *Stan i perspektywy rozwoju prawa europejskiego. Materiały konferencyjne* (Łódź, 7–8.VI.2002), red. M. Seweryński, Z. Hajn, Łódź 2002, s. 137–149

Równe traktowanie pracowników w prawie europejskim, PiZS 2002, nr 5, s. 2–8

Znaczenie umów międzynarodowych w prawie pracy, PiP 2002, z. 2, s. 3–19

Związkowa strona układu zbiorowego pracy, Pol. Społ. 2002, nr 7, s. 12–16

2003

Europejskie prawo pracy, Warszawa 2003

Granice liberalizacji prawa pracy (w:) Granice liberalizacji prawa pracy. Problemy zabezpieczenia społecznego. Materiały z XIV Zjazdu Katedr (Zakładów) Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, red. E. Bielak, H. Lewandowski, Łódź 2003, s. 9–26

Gwarancje stosowania europejskiego prawa pracy (w:) Prawo polskie a prawo Unii Europejskiej. Konferencja Wydziałowa Wydziału Prawa i Administracji UW, 28 luty 2003, red. E. Piontek, Warszawa 2003, s. 249–256

Liberalizacja prawa pracy i jej granice, PiP 2003, z. 12, s. 3–18

Ochrona miejsc pracy, Zarządzanie Zasobami Ludzkimi 2003, nr 3–4, s. 45–56

Ochrona miejsc pracy a interesy pracowników, pracodawców i bezrobotnych (w:) Prawo pracy a bezrobocie, red. L. Florek, Warszawa 2003, s. 11–24

Prawo pracy, Warszawa 2003 [współaut. T. Zieliński]

Tendencje rozwojowe europejskiego prawa pracy w ostatnich latach (w:) Sąd Najwyższy wobec prawa i praktyki Unii Europejskiej, red. i wstęp W. Sanetra, Wrocław 2003, s. 91–110

Tadeusz Zieliński (1926–2003), PiP 2003, z. 12, s. 102–104 [nekrolog]

Prawo pracy a bezrobocie, red. L. Florek, Warszawa 2003 [red.]

2004

Collective bargaining in Poland (w:) Darbo teisė suvienytoje Europoje (Labour Law in United Europe), Vilnius 2004, s. 185–194

Czas pracy – pojęcie, rozkład i wymiar czasu pracy, Edukacja Prawnicza 2004, nr 6, s. 16–19

Dostosowanie polskiego prawa pracy do prawa unijnego ze szczególnym uwzględnieniem ostatniej nowelizacji Kodeksu pracy, M.P.Pr. 2004, nr 1, s. 4–8

Polskie prawo pracy a unijne standardy. Zagadnienia dostosowawcze, Edukacja Prawnicza 2004, nr 1, s. 23–26

Prawo pracy, Warszawa 2004 [współaut. T. Zieliński]

Zgodność polskiego prawa pracy z prawem europejskim (w:) Europeizacja polskiego prawa pracy, red. W. Sanetra, Warszawa 2004, s. 31–41

Znaczenie wspólnotowego prawa pracy, PiZS 2004, nr 5, s. 2–8

2005

Europejskie prawo pracy, Warszawa 2005

Labour law (w:) Introduction to Polish law, red. S. Frankowski, Hague 2005, s. 275–301

Prawo pracy, Warszawa 2005 [współaut. T. Zieliński]

Wpływ międzynarodowego prawa pracy na prawo polskie (w:) Współczesne wyzwania europejskiej przestrzeni prawnej. Księga pamiątkowa dla uczczenia 70. urodzin Profesora Eugeniusza Piontka, red. A. Łazowski, R. Ostrihansky, Kraków 2005, s. 645–658

Wykładnia prawa pracy zgodna z prawem wspólnotowym (w:) Teoria i praktyka wykładni prawa. Materiały konferencji naukowej Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego odbytej w dniu 27 lutego 2004 r., red. P. Winczorek, Warszawa 2005, s. 345–352

Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2005, komentarz do art. 183a–183e, art. 221, 251, 291–673, 238–241³⁰ [red.]

2006

Consequences of the enlargement for Polish labour law, Transition Stud. Rev. 2006, t. 13, nr 1, s. 25–27

Prawo pracowników do informacji i konsultacji, M.P.Pr. 2006, nr 5, s. 236–240

Prawo pracy, Warszawa 2006 [współaut. T. Zieliński]

Rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy (w:) Prawo pracy RP w obliczu przemian, red. M. Matey-Tyrowicz, T. Zieliński, Warszawa 2006, s. 167–220

Ważne decyzje za wiedzą załogi (dot. ustawy o informowaniu pracowników i przeprowadzania z nimi konsultacji), Rzeczpospolita, 27 kwietnia 2006, nr 99, Prawo co Dnia, s. 4.

2007

Europejskie prawo pracy, Warszawa 2007

Indywidualne a zbiorowe prawo pracy – związki i podziały (w:) *Indywidualne a zbiorowe prawo pracy*, Warszawa 2007, s. 13–22

Kodyfikacyjne problemy prawa pracy, PiP 2007, z. 11, s. 3–19

Kodyfikacyjne problemy prawa pracy (w:) *Problemy kodyfikacji prawa pracy. Wybrane zagadnienia zabezpieczenia społecznego. Referaty na XVI Zjazd Katedr oraz Zakładów Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Gdańsk, 19–21 września 2007 r.*, Gdańsk 2007, s. 7–22

Opinia z dnia 12 marca 2007 r. o projekcie ustawy o zawodzie psychologa, Prz. Leg. 2007, nr 3, s. 101–105

Opinia z dnia 18 czerwca 2007 r. o projekcie ustawy o emeryturach kapitałowych z zakładów ubezpieczeń emerytalnych, Prz. Leg. 2007, nr 3, s. 126–131

Opinia z dnia 17 września 2007 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy kodeks pracy, Prz. Leg. 2007, nr 4, s. 82–85

Opinia z dnia 22 października 2007 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, Prz. Leg. 2007, nr 4, s. 103–104

Prawo pracy, Warszawa 2007 [współaut. T. Zieliński]

Sources of Polish labour law (w:) *Labour and social security law in the XXI Century. Challenges and perspectives*, eds. T. Davulis, D. Petrylaite, Vilnius 2007, s. 145–149

Indywidualne a zbiorowe prawo pracy, Warszawa 2007 [red.]

2008

Opinia z dnia 7 stycznia 2008 r. o projekcie ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz o zakładach emerytalnych, Prz. Leg. 2008, nr 2, s. 102–105

Opinia z dnia 21 kwietnia 2008 r. o Programie „Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”, Prz. Leg. 2008, nr 3, s. 92–95

Opinia z dnia 9 czerwca 2008 r. o projekcie ustawy o pracownikach samorządowych, *Prz. Leg.* 2008, nr 3, s. 151–159 [współaut. K. Nowacki]

Opinia z dnia 19 czerwca 2008 r. o projekcie ustawy o służbie celnej, *Prz. Leg.* 2008, nr 3, s. 159–171 [współaut. A. Hanusz, Z. Siwik]

Opinia z dnia 28 lipca 2008 r. o projekcie ustawy o emeryturach pomostowych, *Prz. Leg.* 2008, nr 3, s. 209–211

Prawo pracy, Warszawa 2008 [współaut. T. Zieliński]

Zakres kontroli Państwowej Inspekcji Pracy, *PiZS* 2008, nr 3, s. 18–20

Zbigniew Salwa 1926–2008, *PiP* 2008, z. 5, s. 118–120 [nekrolog]

Zwrot nieprawidłowo wydatkowanych środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, *PiZS* 2008, nr 1, s. 21–24

2009

Kapitał emerytalny a działalność lokacyjna OFE, *PiZS* 2009, nr 1, s. 14–19

Opinia z dnia 13 października 2008 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz niektórych innych ustaw, *Prz. Leg.* 2009, nr 1–2, s. 223–230 [współaut. A. Hanusz, Z. Siwik]

Opinia z dnia 15 grudnia 2008 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, *Prz. Leg.* 2009, nr 1–2, s. 357–358

Opinia z dnia 9 marca 2009 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, *Prz. Leg.* 2009, nr 3–4, s. 183–184

Opinia z dnia 20 kwietnia 2009 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, *Prz. Leg.* 2009, nr 3–4, s. 248–250

Opinia z dnia 25 maja 2009 r. o projekcie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenie rodzinne, *Prz. Leg.* 2009, nr 3–4, s. 277–278

Porozumienia zbiorowe dotyczące informacji i konsultacji pracowniczej (w:) Z zagadnień współczesnego prawa pracy. Księga jubileuszowa profesora Henryka Lewandowskiego, red. Z. Góral, Warszawa 2009, s. 67–77

Prawo pracy, Warszawa 2009 [współaut. T. Zieliński]

Profesor Michał Seweryński, Łódź, Sylwetki Łódzkich Uczonych 2009, z. 96

Ustalanie wynagrodzenia za pracę w gospodarce rynkowej (w:) Wynagrodzenie za pracę w warunkach społecznej gospodarki rynkowej i demokracji, red. W. Sanetra, Warszawa 2009, s. 41–52

Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2009 [red.]

2010

Europejskie prawo pracy, Warszawa 2010

glosa do wyroku SN z dnia 19 marca 2008 r., I PK 235/07 i z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 261/07 (porozumienia zbiorowe), PiZS 2010, nr 1, s. 36–39

Konstytucyjne i prawnomiędzynarodowe podstawy ochrony trwałości stosunku pracy (w:) Ochrona trwałości stosunku pracy w społecznej gospodarce rynkowej, red. G. Goździewicz, Warszawa 2010, s. 41–52

Kształtowanie stosunku pracy przez ustawę i umowę, PiZS 2010, nr 2, s. 2–6

Opinia z dnia 7 grudnia 2009 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Prz. Leg. 2010, nr 1, s. 158–168 [współaut. E. Marszałkowska-Krześ, J. Rusiniak, Z. Siwik]

Opinia z dnia 26 kwietnia 2010 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Prz. Leg. 2010, nr 2, s. 126–128

Pojęcie i zakres wolności związkowej (w:) Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku. Materiały konferencyjne (Gdańsk, 15–17.09.2010 r.), red. A. Wypych-Żywicka, M. Tomaszewska, J. Stelina, Gdańsk 2010, s. 69–78

Porozumienie zbiorowe a umowa o pracę (w:) Księga pamiątkowa w piątą rocznicę śmierci Profesora Andrzeja Kijowskiego, red. Z. Niedbała, Warszawa 2010, s. 43–48

Prawo pracy, Warszawa 2010 [współaut. T. Zieliński]

Prawo związku zawodowego do informacji, PiZS 2010, nr 5, s. 2–7

Układ zbiorowy a umowa o pracę, M.P.Pr. 2010, nr 2, s. 62–66

Ustawa i umowa w prawie pracy, Warszawa 2010

Ustawa odsyłająca do umowy prawa pracy (w:) Stosunki zatrudnienia w dwudziestoleciu społecznej gospodarki rynkowej. Księga pamiątkowa z okazji jubileuszu 40-lecia pracy naukowej profesor Barbary Wagner, red. A. Sobczyk, Warszawa 2010, s. 49–56

2011

Część normatywna układu zbiorowego pracy (w:) Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa profesora Herberta Szurgacza, red. Z. Kubot, T. Kuczyński, Warszawa 2011, s. 82–91

Prawo pracy, Warszawa 2011

Problemy czasu pracy w prawie unijnym, PiZS 2011, nr 11, s. 1–9

Termination of employment contract (w:) Labour Market of 21st Century, looking for flexibility and security, red. T. Davulis, D. Petrylaite, Vilnius 2011, s. 390–399

Uwarunkowania i zadania nauki prawa pracy (w:) Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. XVIII Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, 26–28 maja 2011 r., red. L. Florek, Ł. Pisarczyk, Warszawa 2011, s. 426–436

Wymiar a norma czasu pracy (w:) Czas pracy, red. L. Florek, Warszawa 2011, s. 61–69

Czas pracy, Warszawa 2011 [red.]

Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2011 [red.]

Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. XVIII Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, 26–28 maja 2011 r., red. L. Florek, Ł. Pisarczyk, Warszawa 2011 [red.]

2012

Interes pracodawcy w prawie pracy, PiP 2012, z. 5, s. 18–30

Konstytucyjne podstawy zbiorowego prawa pracy (w:) Aktualne problemy zbiorowego prawa pracy w Polsce i w Niemczech, red. G. Goździewicz, Toruń 2012, s. 27–36

Verfassungsrechtliche Grundlagen des Kollektivarbeitsrechts (w:) Aktuelle Probleme des Kollektivarbeitsrechts in Polen und in Deutschland, Toruń 2012, s. 29–39

Die Lage entsandter Arbeitnehmer in Polen aus arbeitsrechtlicher Sicht (w:) Die Realisierung der Arbeitnehmerfreizügigkeit im Verhältnis zwischen Deutschland und Polen aus arbeits- und sozialrechtlicher Sicht, Hrsg. U. Becker, B. Baron von Maydell, H. Szurgacz, Baden-Baden 2012, s. 161–171

Prawo pracy, Warszawa 2012

Swoboda umów w prawie pracy (w:) Wolność i sprawiedliwość w zatrudnieniu. Księga pamiątkowa poświęcona Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Profesorowi Lechowi Kaczyńskiemu, red. M. Seweryński, J. Stelina, Gdańsk 2012, s. 87–95

Termination of employment contracts in Poland (w:) Labour regulation in the 21st century. In search of flexibility and security, eds. T. Davulis, D. Petrylaite, Newcastle upon Tyne 2012, s. 275–284

Zalety i wady działalności związków zawodowych na szczeblu zakładowym (w:) Związkowe przedstawicielstwo pracowników zakładu pracy, red. Z. Hajn, Warszawa 2012, s. 203–213

2013

Charakter prawny porozumień zbiorowych (w:) Prawo pracy. Refleksje i poszukiwania. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Wrątnego, red. G. Uścińska, Warszawa 2013, s. 107–117

Prezentacja dorobku Profesora Zbigniewa Salwy, PiZS 2013, nr 4, s. 3

Prawo pracy, Warszawa 2013

Prawo wobec wyzwań społecznych (w:) Dziedziny prawa, dyscypliny i metody prawnicze, red. T. Giaro, Warszawa 2013, s. 153–159

Stan nauki prawa pracy w Polsce, PiP 2013, z. 1, s. 5–18

Umowa o pracę u małych pracodawców (w:) Stosunki pracy u małych pracodawców, red. G. Goździewicz, Warszawa 2013, s. 62–71

Wynagrodzenie za pracę w gospodarce rynkowej (w:) Z aktualnych zagadnień prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Księga jubileuszowa Profesora Waleriana Sanetry, red. B. Cudowski, J. Iwulski, Białystok 2013, s. 103–115

Znaczenie układów zbiorowych pracy (w:) Układy zbiorowe pracy. W stulecie urodzin profesora Wacława Szuberta, red. Z. Góral, Warszawa 2013, s. 49–68

Znaczenie układów zbiorowych pracy, PiZS 2013, nr 2, s. 2–10

2014

O ofe obiektywnie, PiZS 2014, nr 4, s. 2 [okładka]

Prawnomiędzynarodowe uwarunkowania zakładowego dialogu społecznego (w:) Zakładowy dialog społeczny, red. J. Stelina, Warszawa 2014, s. 36–47

Prawo pracy, Warszawa 2014

2015

Ustanie stosunku pracy nauczyciela akademickiego, PiP 2015, nr 1, s. 20–30

Prawo pracy, Warszawa 2015

Ochrona pracowników jako słabszej strony stosunku pracy (w:) Księga jubileuszowa Profesora Adama Zielińskiego, Warszawa 2015, s. 17

Ekspertyza 20 lat nowego prawa układowego, opracowana dla Pracodawców RP i Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych

Wpływ prawa pracy na rynek pracy. Referat na konferencję Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych

Czterdziestolecie kodeksu pracy, PiP 2015, nr 3, s. 21–33

Obowiązek wydania regulaminu wynagradzania, PiZS 2015, nr 3, s. 18–24

Podstawowe problemy przyszłego prawa pracy (w:) Przyszłość prawa pracy. Liber Amicorum. W pięćdziesięciolecie pracy naukowej Profesora Michała Seweryńskiego, red. Z. Hajn, D. Skupień, Łódź 2015, s. 265–276

Uwagi w sprawie ustania stosunku pracy nauczyciela akademickiego (w:) Zatrudnienie nauczycieli akademickich, red. W. Sanetra, Warszawa 2015, s. 378–389

Ewolucja Kodeksu pracy (w:) Przemiany prawa pracy. Od kodyfikacji do współczesności. Księga jubileuszowa w siedemdziesięciolecie urodzin Profesor Teresy Liszcz, red. A. Kosut, W. Perdeus, SIL 2015, t. XXIV, s. 29–43

AUTORZY

Krzysztof W. Baran
Uniwersytet Jagielloński

Bogusław Cudowski
Uniwersytet w Białymstoku

Bolesław M. Ćwiertniak
Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu

Anna Dubowik
Uniwersytet Warszawski

Tomasz Duraj
Uniwersytet Łódzki

Dorota Dzienisiuk
Uniwersytet Warszawski

Małgorzata Gersdorf
Uniwersytet Warszawski

Monika Gładoch
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Grzegorz Goździewicz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Zbigniew Góral
Uniwersytet Łódzki

Piotr Grzebyk
Uniwersytet Warszawski

Zbigniew Hajn
Uniwersytet Łódzki

Zdzisław Kubot
Uniwersytet Wrocławski

Tadeusz Kuczyński
Uniwersytet Wrocławski

Monika Latos-Miłkowska
Uniwersytet Warszawski

Teresa Liszcz
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Marta Madej-Kaleta
Uniwersytet Warszawski

Leszek Mitrus
Uniwersytet Jagielloński

Wojciech Muszalski
Uniwersytet Warszawski

Tomasz Niedziński
Uniwersytet Warszawski

Jerzy Oniszczyk
Szkoła Główna Handlowa

Jan Piątkowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Łukasz Pisarczyk
Uniwersytet Warszawski

Michał Raczkowski
Uniwersytet Warszawski

Krzysztof Rączka
Uniwersytet Warszawski

Katarzyna Roszewska
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Magdalena Rycak
Uczelnia Łazarskiego w Warszawie

Walerian Sanetra
Wyższa Szkoła Prawa im. Heleny Chodkowskiej
Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku

Michał Seweryński
Uniwersytet Łódzki

Iwona Sierocka
Uniwersytet w Białymstoku

Michał Skąpski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Jacek Skoczyński
Uniwersytet Warszawski

Arkadiusz Sobczyk
Uniwersytet Jagielloński

Jakub Stelina
Uniwersytet Gdański

Helena Szewczyk
Uniwersytet Śląski

Herbert Szurgacz

emerytowany Profesor Uniwersytetu Wrocławskiego
Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku

Andrzej Marian Świątkowski

Akademia Ignatianum
emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego

Artur Tomanek

Uniwersytet Wrocławski

Monika Tomaszewska

Uniwersytet Gdański

Gertruda Uścińska

Uniwersytet Warszawski

Barbara Wagner

emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku

Jerzy Wratny

Polska Akademia Nauk

Teresa Wyka

Uniwersytet Łódzki

Alina Wypych-Żywicka

Uniwersytet Gdański

O SPORACH ZBIOROWYCH PRACY — UWAGI DE LEGE FERENDA

Krzysztof W. Baran, Bolesław M. Ćwiertniak

Problematyka mechanizmów likwidowania sporów zbiorowych pracy od dłuższego czasu zaprzęta uwagę nie tylko przedstawicieli nauki i praktyki prawa pracy¹, ale również władz publicznych, zwłaszcza gdy zaistniałe w stosunkach przemysłowych konflikty zataczają szerokie kręgi i obejmują istotne dla gospodarki sektory. W naszym opracowaniu pragniemy skoncentrować swoją uwagę na propozycjach zmian w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 295 z późn. zm.). Należy mieć na uwadze, że funkcjonuje ona w stosunkach pracy w prawie niezmiennym kształcie przez blisko ćwierćwiecze². Została uchwalona w odmiennych warunkach społeczno-gospodarczych, zatem nadszedł czas, żeby w miarę możliwości przewidziane nią rozwiązania prawne udoskonalić.

Punktem wyjścia dla dalszych rozważań będzie konstatacja, że ustawa o rozwiązywaniu sporów zbiorowych leżała u podstaw transformacji i była konstruowana w warunkach *sui generis* hegemonii związków zawodowych. W następstwie tego zjawiska model rozstrzygania sporów zbiorowych jest jego odzwierciedleniem. Tymczasem pozycja związków zawodowych w posttransformacyjnej gospodarce rynkowej, zwłaszcza

---

¹ Por. Ł. Pisarczyk (w:) *System Prawa Pracy*, t. 5, *Zbiorowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2014, s. 581 i n.; T. Zieliński, *Prawo pracy. Zarys systemu*, t. 3, Warszawa–Kraków 1986, s. 115 i n.; B. Cudowski, *Spory zbiorowe w polskim prawie pracy*, Białystok 1998, *passim*; G. Goździewicz, *Spory zbiorowe. Strajk (komentarz do ustawy z 23 maja 1991)*, Toruń 1991, *passim*; K.W. Baran, *Zbiorowe prawo pracy. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 391 i n.; H. Lewandowski, *Spory zbiorowe pracy. Pojęcie, przedmiot i strony sporu zbiorowego*, St.Pr.P. 1997, s. 127 i n.; E. Wronikowska, *Problemy prawnej regulacji rozwiązywania sporów zbiorowych na tle praktyki (w:) Jedność w różnorodności. Studia z zakresu prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i polityki społecznej. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Muszalskiemu*, Warszawa 2009, s. 280 i n.; Z. Hajn, *Zbiorowe prawo pracy. Zarys systemu*, Warszawa 2013, s. 181 i n.

² Por. np. I. Boruta, Z. Góral, Z. Hajn, *Komentarz do ustaw o związkach zawodowych, organizacjach pracodawców, zbiorowych sporach pracy*, Łódź 1992, s. 102 i n.

w ostatnich latach, uległa erozji w rozmaitych płaszczyznach. Warto również zaakcentować, że w stosunkach przemysłowych występują procesy silnej dyferencjacji, oto bowiem w firmach prywatnych organizacje związkowe wielokroć w ogóle nie działają albo ich aktywność ma charakter pozorny i jest sterowana przez pracodawcę, z kolei w niektórych publicznych lub państwowych są one nadal dominującym podmiotem reprezentacji załogi, w sposób doniosły ich działalność rzutuje na funkcjonowanie struktur pracodawcy. Tego rodzaju sytuacja poważnie utrudnia uniwersalizację i jednocześnie optymalizację modelu sporów zbiorowych.

Opracowanie to jest próbą przedstawienia *sine ira et studio* niektórych problemów związanych z propozycjami nowelizacji ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych pracy. Trzeba przy tym brać pod uwagę fakt, że od relatywnie długiego okresu czasu brak jest „klimatu” do dialogu pomiędzy partnerami społecznymi. W sposób oczywisty rzutuje to na problem braku wspólnych inicjatyw dla głębszej szeroko pojmowanej nowelizacji zbiorowego prawa pracy, m.in. ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych. Nie zwalnia to jednak doktryny prawa pracy od refleksji w tej materii.

Punktem wyjścia będą rozważania na temat podmiotów reprezentujących interesy pracownicze (czy szerzej: podmiotów mogących się zrzęcać w związki zawodowe)³ w sporach zbiorowych pracy. Na gruncie art. 2 ust. 1 u.r.s.z.⁴ mamy do czynienia z obligatoryjnym przedstawicielstwem związkowym, jak to niektórzy przedstawiciele nauki prawa pracy ujmują, nawet swoistym monopolem normatywnym na prowadzenie sporów zbiorowych po stronie pracowniczej. Z tego też względu wszelkie spory inspirowane przez pozazwiązkowe podmioty, choćby mające poparcie załogi, są *ex lege* nielegalne. Tego rodzaju restrykcyjne regulacje w warunkach permanentnie malejącego poziomu uzwiązkowienia wydają się być

---

³ Zakres tych podmiotów uległ znacznemu poszerzeniu na tle wyroku TK z dnia 2 czerwca 2015 r., K1/13, <http://trybunal.gov.pl/s/k-113/>. Por. też wcześniejsze uwagi B. Cudowskiego, *Reprezentacja zatrudnionych w sporach zbiorowych (de lege lata i de lege ferenda)* (w:) *Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku*, red. A. Wypych-Żywicka, M. Tomaszewska, J. Stelina, Gdańsk 2010, s. 240 i n., czy cyt. w przypisie 1 praca Z. Hajna, *Zbiorowe prawo pracy...*, s. 111 i n. Por. też opracowania M. Seweryńskiego, Z. Hajna, R. Nadszakulskiego w pracy *Reprezentacja praw i interesów pracowniczych*, red. G. Goździewicz, Toruń 2001, odpowiednio s. 43 i n., s. 63 i n., s. 81 i n.

⁴ Por. np. B. Cudowski, *Pozycja stron sporu zbiorowego* (w:) *Ochrona praw człowieka w świetle przepisów prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Referaty i wystąpienia zgłoszone na XVII Zjazd Katedr Prawa i Zakładów Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Kraków 7–9 maja 2009 r.*, red. A. Świątkowski, Warszawa 2009, s. 205, K.W. Baran, *Zbiorowe prawo pracy...*, s. 397.

archaiczne, a w praktyce wielokroć grożą spotęgowaniem konfliktu. Stąd też postulujemy liberalizację obowiązujących w tej materii norm⁵. Jak się wydaje, możliwe są tu dwie zasadnicze opcje. Pierwsza bardziej radykalna, zgodnie z którą uprawnienie do wszczęcia sporu zbiorowego posiadałyby nie tylko organizacje związkowe, ale również wybieralne organy partycypacyjne. Mamy tu na myśli przede wszystkim rady pracowników, ale możliwe byłoby też rozszerzenie tego rodzaju uprawnień na podmioty partycypacyjne o charakterze unijnym. Zwłaszcza organy wybieralne⁶ mają wielokroć poważniejszą legitymację do reprezentowania ogółu pracowników zatrudnionych u pracodawcy niż związki zawodowe, ponieważ wybierane są przez całą załogę, a nie tylko członków związków zawodowych. Z natury rzeczy mają więc one ogólniejszą optykę spojrzenia na problemy istniejące w środowisku pracy, co ogranicza niebezpieczeństwo formułowania żądań partykularnych, korzystnych wyłącznie dla niektórych grup pracowników reprezentowanych przez związki. Oczywiście, także w przypadku organów partycypacyjnych wybieralnych nie ma pełnych gwarancji, że w określonych przypadkach w praktyce nie będą one, podobnie jak niektóre związki, sterowane przez pracodawców bądź też przyjmą formę fasadową.

Zdając sobie sprawę z radykalizmu tego postulatu i jego kontestacji zarówno przez związki zawodowe, jak i środowiska pracodawców proponujemy inny, bardziej ograniczony wariant. Chodzi o uprawnienie do wszczynania przez podmioty partycypacyjne, przede wszystkim rady pracowników, sporów zbiorowych, jeżeli w zakładzie pracy nie działają związki zawodowe. Obowiązujący *de lege lata* na gruncie art. 3 ust. 4 u.r.s.z. mechanizm „zewnętrznej” reprezentacji związkowej⁷, wydaje się silnie dysfunkcyjny, gdyż oznacza ingerencję obcego podmiotu w sprawy wewnątrzzakładowe, co wielokroć w swych następstwach tylko generuje spotęgowanie konfliktu. Względy socjologiczne przemawiają za tym, żeby zaistniały spór zbiorowy rozstrzygnąć przy udziale podmiotów mających szeroką legitymację załogi. Proponowany przez nas mechanizm

---

⁵ Por. Ł. Pisarczyk (w:) *System Prawa Pracy*, t. 5, s. 601 i n. oraz podana tam obszerna literatura.

⁶ Por. G. Goździewicz, *Pozycja rady pracowników w stosunku do związków zawodowych* (w:) *Informowanie i konsultacja pracowników w polskim prawie pracy*, red. A. Sobczyk, Kraków 2008 s. 97 i n.; M. Wojewódka, *Kompetencje rady pracowników a uprawnienia innych reprezentacji pracowników w zakładzie pracy*, PiZS 2007, nr 10 s. 21 i n.

⁷ Por. w kwestii reprezentacji związkowej L. Florek, *Ustawa i umowa w prawie pracy*, Warszawa 2010, s. 242; M. Pliszkiewicz, M. Seweryński, *Problemy reprezentatywności w zbiorowych stosunkach pracy*, PiP 1995, z. 9, s. 3 i n.

